

Referat af symposium om geoparker

- med deltagelse af skov- og landbrugets organisationer og medlemmer

Onsdag den 13. december kl. 11.00 - 12.30

Naturturisme, Abildvej 5a, 5700 Svendborg.

Paneldeltagere

Fra UNESCO Global Geopark Odsherred:

- o Hans-Jørgen Olsen, direktør for Geopark Odsherred
- o Henrik Vejre, professor ved KU Life, bestyrelsesmedlem i Geopark Odsherred
- o Anders Bilstoft Kristensen, Slotsgården, bestyrelsesmedlem i Lammefjordens Grøntsagslaug

Fra Geopark Vestjylland (kandidat til UNESCO-udnævnelse)

- o Thomas Holst Christensen, Leder af Geopark Vestjylland
- o Bent Bjørndahl Graversen, formand for Lemvigegnens Landboforening

Fra Svendborg Kommune:

- o Morten Mandel Refskou, Plan- og Erhvervschef

Deltagere i symposiet

Fra land- og skovbrugets organisationer og medlemmer:

- o Christian greve Ahlefeldt-Laurvig, Tranekær Slot
- o Christian Vesterager, direktør for Patriotisk Selskab
- o Niels Rasmussen, formand for Centrovic
- o Hans Jakob Clausen, Centrovic
- o Ib W. Jensen, formand for Familielandbruget
- o Ditlev Berner, Holstenshuus, bestyrelsesmedlem Dansk Skovforening
- o Lars-Hågen Lange, formand for Fynske Skovkreds, Dansk Skovforening
- o Hans Jørn Hansen, Dinesgaard, Skovballevej 8, 5700 Svendborg
- o Bent Juul Sørensen, Dunkærgård, Ærø
- o Frits Thorarinsson, Valdemars Slot
- o Niels Jørgen Halberg, Vejstrupgaard, Vejstrup
- o Agnete la Cour, Marstalsvejen 19, 5960 Marstal

Naturturismes bestyrelsesmedlemmer:

- o Jens Elmgreen (formand) Faaborg-Midtfyn Kommune
- o Flemming Madsen (næstform.) Svendborg Kommune
- o Henrik Nielsen Svendborg kommune
- o Hans Jørgensen Faaborg-Midtfyn Kommune
- o Brian Dalsgaard Langeland Kommune
- o Carl Jørgen Heide Ærø Kommune

Naturturismes tilknyttede bestyrelsesmedlemmer:

○ Christian greve Ahlefeldt-Laurvig-Lehn	Dansk Skovforening
○ Michael Martin Jensen	Friluftsrådet
○ Anders Ulrich	Turisterhvervet
○ Hans Jakob Clausen	Centrovic
○ Kristian Grønbæk Andersen	Region Syddanmark
○ Charlotte Stiller	Turistforeningerne
○ Peter Østergaard	Danmarks Naturfredningsforening

Naturturismes følgegruppe:

○ Morten Refskou (formand)	Svendborg Kommune
○ Ole Tyrsted Jørgensen	Faaborg-Midtfyn Kommune
○ Jani Lis Hansen	Langeland Kommune
○ Kirsten Johansen	Ærø Kommune
○ Jacob Harrekilde Jensen	Naturstyrelsen, Fyn
○ Esben Hedegaard	Svendborg Museum

Følgegruppens stedfortrædere:

○ Birgitte Kring Frederiksen	Svendborg Kommune

Naturturismes sekretariatet:

○ Torbjørn Tarp (chef)	Naturturisme I/S
○ Kewin Kamelarczyk	Naturturisme I/S
○ Nina Brandt Jacobsen	Naturturisme I/S

Referat

Symposiet var åbent for skov- og landbrugets organisationer og medlemmer, og har været annonceret i organisationernes medlemsblade, nyhedsbreve, hjemmesider, Facebook m.fl.

Efter en kort introduktion til nogle af de spørgsmål og betænkeligheder, der er fremkommet under dialogmøderne mellem Naturturisme I/S og skov- og landbrugets organisationer i anden halvdel af 2017, bød vi velkommen til et debatpanel med repræsentanter fra Danmarks foreløbig to første geoparker – UNESCO Global Geopark Odsherred og Geopark Vestjylland (kandidat til UNESCO Global Geopark udnævnelse).

- Torbjørn Tarp præsenterede paneldeltagerne og præsenterede kort konceptet bag UNESCO Global Geopark, særligt vedr. afgrænsning, geologi og administrativt grundlag.
- Paneldeltagere præsenterede ganske kort deres arbejdsområde og virke.
- Christian Ahlefeldt, Tranekær: Omkostninger – hvem betaler? Svar:
 - Hans Jørgen Olsen: 8-9 mio. kr. hvoraf 4 mio. kr. eksternt. Rest kommunalt. Basisdrift – kommunalt 1,9 mio. kr., men aftrappes over tid. Dertil kommer fondens tilsvarende eksterne finansiering (partnerskaber, fonde, virksomheder, salg).
 - Thomas Holst Christensen: Basisdrift 1,8 mio. kr. årligt fra ejerkommuner. Forskelligt bidrag fra kommune til kommune. Dertil LAG midler og Regionsmidler. Fonde har bidraget til anlæg af stisystemer mv. Der påtænkes at lave en fond.
 - Morten Refskou: Naturturismes ejerkommuner har bevilget midler til første fase.
- Hans Jørn Hansen, Dinesgård: Er der lavet nogen makroøkonomiske beregninger på effekten? Svar:

- Hans-Jørgen Olsen: et estimat blev lavet på en 5 årig udviklingsperiode – den vurderede 6-9% merindtægt på turismen på baggrund af en geopark. Pt. 1,9 mia. kr. i alt på turismen. Man kan pt. sige, at det er gået den rigtige vej, men det er svært at måle hvor stor andel turismen har vundet på tiltaget. Kendskabsgraden er stigende fra 2014-2017.
- Thomas Holst Christensen: Svært at vurdere pt.
- Henrik Vejre: Svært at måle præcist. Men man kan kigge på hotspots – f.eks. Dragsholm Slot. For private virksomheder er effekten enorm. Byrådet har hele vejen bakket op bl.a. pga. de økonomiske effekter som forventes

- Niels Rasmussen, Centrovic: Er der erhvervsorganisationer som kan byde ind på de økonomiske aspekter? Hvordan skabes stemningsbilledet ude blandt landboforeningens medlemmer i Vestjylland? Svar:
 - Bent Bjørndahl Graversen: Vi fandt hurtigt ud af, at geoparken indholdsmæssigt var en kortlægning af hvad der var i forvejen. Vi så ingen spørgsmål, og holdt derfor ingen reelle møder. Det er blevet vendt i bestyrelsesregi, men det har ikke været til stor debat. Vi vurderer, at det ikke regulerer på vores drift eller begrænser vores muligheder for vores erhverv.

- Michael Martin, Naturturismes bestyrelse: har I i processen fundet nye interessepunkter som ikke var i fokus før? Svar:
 - Hans-Jørgen Olsen: Geopark har revitaliseret nogle områder som måske havde mistet deres relevans for lokalbefolkningen. En besøgsmark er blevet etableret, og har for mange har været en øjenåbner for landbrugsdrift.
 - Thomas Holst Christensen: en række spor i landskabet har bidraget til revitalisering af områder og formidlingen heraf. Lokalt er der et stigende ønske om at tilføje til projektet.
 - Henrik Vejre: Ved at udpege lokale små geosites opstod der en lokal bevidsthed om områdets særegenhed og et ejerskab til landskabet.
 - Morten Refskou: Flere lokale, og turister, bliver nok opmærksomme på området og interessepunkter.

- Ditlev Berner, Holsteenshus: Meget inspirerende og det lader til at der er mange muligheder. Men er der nogen omkostninger forbundet med en Geopark (udover den kommunale finansiering) som man bør være opmærksomme på. Hvordan opleves det at processen var topdown – snarere end bottom up? Svar:
 - Hans Jørgen Olsen: Det startede som en top-down men er blevet en bottom-up bla. via borgermøder og events samt inddragende lokale aktiviteter med stor frivillighed. Vi er gået fra skepsis til undren til nysgerrighed til stolthed over en årrække.
 - Thomas Holst Christensen: Vi har ikke oplevet noget endnu – men det kan ikke udelukkes, at der med tiden bliver for stor bevågenhed om et område/geosite med deraf følgende negative konsekvenser.
 - Henrik Vejre: Med hensyn til top-down vs. bottom-up, så afhænger det af perspektivet. Projektet skal jo fødes et sted. Det var i Odsherred en lille lokal kommune som tog initiativet og der var hurtig en lokal involvering. Med hensyn til det negative, så har der selvfølgelig været små ting - det kan ikke undgås, men de har ikke været væsentlige.

- Ib W. Jensen, Familielandbruget: Kan I under nogen omstændigheder forestille jer situationer med ekspropriation, stier, begrænsninger i drift etc.? Er det korrekt opfattet, at det er en dynamisk tilstand - at geoparken kan falde hvis der er modstand?
 - Henrik Vejre: Jeg forstår bekymringerne – og man kan da forestille sig begrænsninger – men på sti-niveau, og ikke på arealniveau. Men en geopark er noget af det mest uskadelige man kan forestille sig. Det eneste tidspunkt et "indgreb" var på tale, var i et tilfælde med beplantning af

frugttræer ved en smeltevandsdal, hvor udsigten til det geologiske site var væsentligt.

- Bent Juul: Er der plads til en varieret kulturhistorie i en geopark? Er det korrekt forstået at skovrejsning kan forhindres?
 - Hans Jørgen Olsen: Skovrejsning kun hvis skovrejsningen foreslås på et geosite.
 - Torbjørn Tarp: Skovrejsning bliver allerede reguleret efter planlovens krav om beskyttelse af geologiske interesseområder i kommuneplanerne.
 - Thomas Holst Christensen: En geopark kan fint rumme flere kulturhistoriske fortællinger. Der er også stor kulturel forskellighed på vestkysten – fra fjord til kysten og til landbrugslandet. Men den forskellige kulturhistorie bringes sammen til en fælles geologisk historie mens de enkelte lokale historier også styrkes.
 - Morten Refskou: Det er en styrke for øhavet, at der netop er forskellige kulturhistoriske baggrunde – vi kan fortælle mange historier. Det er bla. derfor vi har forskellige museer.

- Christian Vesterager, Patriotisk Selskab: Fantastisk koncept som måske kan bidrage til at bringe landbruget og skovbruget i bedre balance med det omkringliggende samfund. Men Geoparken skrives jo ind i kommuneplanerne, som gælder for 12 årige perioder, så der kan jo ligge nogle restriktioner, som selvom en geopark nedlægges igen, binder langt ud i fremtiden. Er det noget I har overvejet i landbruget i andre geoparker?
 - Thomas Holst Christensen: Det er rigtigt, at geoparken skal skrives ind i kommuneplanerne. Men vi har ikke set det som en problemstilling. Der er også en tradition for at invitere lodsejerne med til bords når der skal ske noget – og det forventer vi også at det fortsætter.
 - Bent Bjørndahl Graversen: Vi forventer at vi bliver involveret i processen. Helt centralt er den daglige kommunikation og hvordan vi bliver involveret – det er en landkommune, så vi har en stor interesse i hvad der sker.
 - Anders Bilot Kristensen: positiv opfattelse – gå med ind idet og involver jer. Vi har været aktive i processen.
 - Torbjørn: kommuneplaner revideres hvert 4. år – hvor også geopark kan revideres.
 - Hans-Jørgen Olsen: Mange af forpligtigelserne ville have været der alligevel qua udpegede geosites og geologiske interesseområder – men nu hænges det blot op på en geopark.
 - Morten Refskou: Rigtigt at Geopark så vil optræde. Men allerede nu er der 7 sider om geologi i kommuneplanen, og kommunen er forpligtet at sikre adgang og beskyttelse af geologiske interesseområder. Så det er ikke nyt. Jo bedre dialogen er jo bedre bliver resultatet.

- Christian Ahlefeldt-Laurvig-Lehn, Hvidkilde: essentielt at grundejere er med i Naturturismes bestyrelse. Har Odsherred ikke udlagt flere zoner end før? Jeg er allerede ret begrænset af de gældende regler om skovrejsning og er bekymret for om der kommer flere restriktioner?
 - Henrik Vejre: Hvad er det værste der kan ske for dig?
 - Christian Ahlefeldt: Begrænsninger ved køb af landbrugsjord og omlægning til skov.
 - Henrik Vejre: Jeg kan også godt forestille mig, at skovrejsning kan blive begrænset nogle steder, men min anbefaling vil være, at folk som dig går ind i arbejdet med at udpege geosites som indstilles til UNESCO. Det som indstilles er synlige geosites, og skove er endvidere et væsentligt element i det sydfynske landskab. Det respekterer UNESCO, hvis det skrives ind fra starten.

- Hans Jørgen Olsen: Den udpegning, som har fundet sted i Odsherred er relateret til Natura2000, men ikke til geoparken. Kun at nogle geologiske formationer skal holdes "rene".
- Frits Thorarinsson, Valdemars Slot: Vi lever jo af turisme, og der er geoparken interessant. Men i Nørreskoven, hvor vi driver jagt, ser vi det lidt anderledes. Hvordan styres besøgende i jeres tilfælde hvor der både er turisme og jagt/landbrugs/skovbrugsinteresser?
 - Torbjørn: fortsat er det Naturbeskyttelsesloven som regulerer adgang til skovene og naturen.
 - Thomas Holst Christensen: Vi har lavet tydelig formidling omkring adgang og færdsel.
 - Frits Thorarinsson: Kan vi begrænse adgang til særlige steder?
 - Thomas Holst Christensen: Vi forsøger at undgå negative relationer til lodsejere.
 - Svendborg Museum: Måske skal man i stedet prøve at kapitalisere på historien om Elvira Madigan i stedet for at forhindre adgang.
 - Hans Jørgen Olsen: I Odsherred er det f.eks. svært at finde findestedet for Solvognen. Det forsøges forbedret – men det skal ske på frivillig basis og i dialog med lodsejer.
- Agnete La Cour, Ærø: kan man som lodsejer i en geopark melde sig ud? Øhavet har oplevet kraftigt iltsvind i denne sommer. Har I i Vestjylland arbejdet med iltsvind i Limfjorden i forbindelse med geoparken?
 - Thomas Holst Christensen: det miljømæssige ligger ikke indenfor geoparkens virke. Men vi har også sites som er non-geosites – f.eks. Limfjorden, men dette i kraft af at det er Natura2000 – hvorfor dette forvaltes i forhold til Natura2000 lovgivning.
 - Torbjørn: Det er væsentligt at skelne mellem geoparker og nationalparker. I nationalparker beskytter man naturen. I geoparker beskytter man geologien. Man kan ikke tegne en geopark udenom en lodsejer, da geoparker pr. definition følger kommuners administrative grænser.
- Ole Thyrtsted: Er der mulige gevinster indenfor fødevarerespektet som kan kapitaliseres? F.eks. branding?
 - Thomas Holst Christensen: Ja, vi kan tiltrække flere gæster på festival om fødevarer og lave nye samarbejder med fødevarerfabrikanter.